

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 66/2017-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. februára 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Stanislavom Feketem, Námestie sv. Egídia 29/69, Poprad, vo veci namietaného porušenia jeho základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove č. k. 7 Co 3/2015-348 z 30. marca 2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. augusta 2015 doručená sťažnosť [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľ“, v citáciách aj „žalovaný v 1./ rade“ alebo „žalovaný v 1. rade“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva vlastníť majetok zaručeného čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku zaručeného čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 7 Co 3/2015-348 z 30. marca 2015.

Z obsahu sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v procesnej pozícii žalovaného v 1. rade v konaní vedenom na Okresnom súde Poprad (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 17 C 235/2007. Predmetom konania bolo určenie, že sporná nehnuteľnosť (byt spolu s podielom na spoločných častiach a spoločných zariadeniach bytového domu a so spoluvlastníckym podielom na pozemku) v podiele 1/2 patrí do dedičstva po [REDAKOVANÉ] a že zvyšný spoluvlastnícky podiel k predmetnej nehnuteľnosti patrí [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobkyňa v 1. rade“).

Obaja menovaní ako manželia a bezpodieloví spoluvlastníci konkretizovanej nehnuteľnosti uzavreli 20. júna 2007 s [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný v 2. rade“, v citáciách aj „žalovaný v 2./ rade“) zmluvu o pôžičke, predmetom ktorej bolo požičanie sumy 500 000 Sk žalovaným v 2. rade v prospech oboch manželov, a to bezúročne. Splatnosť požičanej sumy bola určená na 18. júl 2007. Na účel zabezpečenia pohľadávky žalovaného v 2. rade bola 20. júna 2007 uzatvorená zmluva o zabezpečovacom prevode práva, ktorou dlžníci previedli v prospech žalovaného v 2. rade vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti do doby splnenia ich záväzku. Z čl. VI tejto zabezpečovacej zmluvy vyplývalo, že ak dlžník poruší svoje zmluvné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o pôžičke (najmä povinnosť uhradiť v dohodnutej lehote plnú hodnotu istiny), stáva sa veriteľ definitívne vlastníkom nehnuteľnosti. Keďže manželia ako dlžníci nesplácali pôžičku, žalovaný v 2. rade uplatnil svoj nárok z titulu zabezpečovacej zmluvy, pričom následne kúpnu zmluvou z 11. októbra 2007 previedol vlastnícke právo k zabezpečenému predmetu na sťažovateľa. Napokon sťažovateľ 14. decembra 2007 uzatvoril s manželmi zmluvu o nájme sporného bytu.

Okresný súd rozsudkom č. k. 17 C 235/2007-324 z 26. septembra 2014 určil, že do dedičstva po [REDAKOVANÉ] patrí sporná nehnuteľnosť v podiele 1/2 a že žalobkyňa v 1. rade je podielovou spoluvlastníčkou rovnakej nehnuteľnosti v podiele 1/2. Zároveň obom žalovaným uložil povinnosť náhrady trov právneho zastúpenia žalujúcej strane a povinnosť zaplataenia súdneho poplatku.

Podľa právneho názoru okresného súdu naliehavý právny záujem ako zákonná podmienka určovacej žaloby bol daný tým, že *„bez kladného rozhodnutia žalobkyne v 1./ a 2./ rade nedocielia zmenu osoby vlastníka predmetnej nehnuteľnosti zapísanej na liste vlastníctva a prejednanie dedičstva po neb. predchodcovi žalobkyň... ktorého predmetom je spoluvlastnícky podiel na predmetnej nehnuteľnosti“*. Okresný súd prejudiciálne vyhodnotil, že zmluva o pôžičke z 20. júna 2007 *„je absolútne neplatný právny úkon uzavretý v rozpore s dobrými mravmi. Vzhľadom na výšku požičanej sumy 500.000,- Sk a splatnosti 4 týždne veriteľ žalovaný v 2./ rade pred podpisom zmluvy musel mať vedomosť o tom, že dlžníci nebudú schopní riadne a včas vrátiť požičanú sumu. Vrátenie požičanej sumy bolo zabezpečené v deň uzavretia zmluvy o pôžičke zmluvou o zabezpečení záväzku prevodom práva. Je zrejmé, že žalovaný v 2./ rade ani nemal záujem na vrátení pôžičky, úmyslom bolo titulom zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva získať vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti... Navyše je otázne za akých okolností bola zmluva o pôžičke uzavretá, či nebola uzavretá v tiesni dlžníkov. Existencia nápadne nevýhodných podmienok (splatnosť 4 týždne, zabezpečenie záväzku prevodom práva) je preukázaná.“*

Okresný súd ďalej konštatoval, že *«zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva bola uzatvorená na zabezpečenie zmluvy o pôžičke, predmetom ktorej bola pôžička 500.000,- Sk, pričom hodnota vlastníckeho práva nehnuteľností, ktorá mala byť prevedená na veriteľa na zabezpečenie pohľadávky mala minimálne trikrát vyššiu hodnotu. V zmysle § 553 Občianskeho zákonníka účinného k 20.06.2007 bolo možné splnenie záväzku zabezpečiť zabezpečovacím prevodom práva, ale muselo by ísť o adekvátne a primerané zabezpečenie záväzku. Zabezpečenie pôžičky 500.000,- Sk prevodom vlastníckeho práva k nehnuteľnosti s hodnotou minimálne trojnásobnou nemožno považovať za adekvátne.*

Z uvedeného je zrejmé správanie sa veriteľa, ktoré malo až stupeň bezcitnosti vo vzťahu k dlžníkom. Zmluva o zabezpečení záväzku prevodom práva je aj neurčitým právnym úkonom poukazujúc na ust. čl. VI, z ktorého nie je určitý spôsob výpočtu zmluvných povinností dlžníka, ktoré ak dlžník poruší, stáva sa veriteľ „definitívne“ vlastníkom nehnuteľností. V čl. VI tretia veta zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva je ustanovenie, z ktorého taktiež vyplýva rozpor zmluvy s dobrými mravmi. Ak by dlžník z pôžičky ku dňu splatnosti nevrátil čo i len časť minimálnu, ide o porušenie zmluvných povinností, ktorá má za následok zmenu vlastníckeho práva k predmetnej nehnuteľnosti... obsah zabezpečovacieho právneho úkonu nesmie byť v rozpore s § 37 Občianskeho zákonníka a dobrými mravmi.».

Následne už okresný súd iba uzavrel, že „*pokiaľ sa titulom predmetného právneho úkonu žalovaný v 2./ rade nestal vlastníkom nehnuteľností, nemohol dňa 11.10.2007 vlastnícke právo k nehnuteľnosti platne previesť na žalovaného v 1./ rade...*“. Okresný súd tiež vyhodnotil, že „*uzavretá nájomná zmluva z 14.12.2007 neznamena, že neb. [REDAKOVANÉ] a žalobkyňa v 1/ rade uznali vlastnícke právo žalovaného v 1/ rade k nehnuteľnosti. Boli v situácii, keď jednou z možností zotrvania v byte bola uzatvorenie nájomnej zmluvy predloženej žalovaným v 1./ rade. Vlastnícke právo sa nenadobúda uznaním vlastníckeho práva. Navyše v čase uzavretia zmluvy žalovaný v 1./ rade nebol vlastníkom nehnuteľností, teda nebol oprávnený na uzavretie nájomnej zmluvy...*“.

Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie, v ktorom podľa rekapitulačnej časti odôvodnenia sťažnosťou napadnutého rozsudku krajského súdu namietal, že „*vo veci sa nevykonali navrhnuté dôkazy potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností. Vo veci sa vôbec nezisťovalo ako prebiehali rokovania o obsahu právnych úkonov, prečo boli dohodnuté právne také podmienky poskytnutia pôžičky, či a aké varianty zabezpečenia záväzku sa zvažovali, prečo dlžníci nevrátili veriteľovi ani časť poskytnutej pôžičky, ako prebiehali rokovania medzi dlžníkmi a veriteľom po lehote splatnosti pohľadávky a pod.. Za účelom objasnenia týchto právne významných skutočností mali byť vypočutí žalobkyňa v 1. rade a žalovaný v 2. rade.*“. Sťažovateľ argumentoval, že „*je absurdné, aby poskytnutie bezúročnej pôžičky vo výške 500 000 Sk s lehotou splatnosti 4*

týždne bolo pre dlžníkov nevýhodnou podmienkou. Platná právna úprava žiadnym spôsobom neobmedzuje účastníkov zmluvy v tom akú výšku pôžičky a akú lehotu splatnosti si dohodnú. Nebohý [REDACTED], ako aj žalobkyňa v 1. rade boli osoby spôsobilé vykonávať právne úkony a mali si byť vedomí pri uzatváraní zmlúv, že sú s tým spojené nielen práva, ale aj povinnosti a mali si byť vedomí možných následkov v prípade, že prevezmú na seba záväzky, ktoré nebudú schopní v budúcnosti plniť. Výška poskytnutej pôžičky a lehota splatnosti bola výsledkom vzájomnej dohody medzi účastníkmi zmluvy. V konaní nebola zo strany žalobkyne preukázaná, ale ani tvrdená tiesnivá sociálna situácia dlžníkov svedčiaca o nápadne nevýhodných podmienkach pri uzatváraní zmluvy. Poskytnutie bezúročnej pôžičky je možné naopak považovať pre dlžníkov za výhodné. Ani skutočnosť, že si veriteľ splnenie tohto záväzku zabezpečil zmluvou o zabezpečovacom prevode práva, nie je nevýhodnou podmienkou. Veriteľ len využil riadny zabezpečovací inštitút v súlade s Občianskym zákonníkom na to, aby si zabezpečil svoju pohľadávku, čo možno považovať z jeho strany za obozretný postup, rozhodne však nie za taký, ktorý by sa priechil dobrým mravom.“.

Čo sa týka záveru okresného súdu o neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, sťažovateľ v odvolaní kritizoval, že „len jedno potvrdenie realitnej kancelárie nepredstavuje dostatočný dôkaz o skutočnej hodnote nehnuteľnosti. Žalobkyne v tejto súvislosti nedoložili žiaden znalecký posudok, ktorý by bol bez pochyb hodnovernejším dôkazom. Navyše pri rozhodovaní sa nezobrala do úvahy skutočnosť, že nikto by nekúpil byt za cenu uvedenú v prehlásení realitnej kancelárie, ak by vedel, že v byte bývajú osoby, ktoré sa z neho nebudú chcieť dobrovoľne vysťahovať. Cena, za ktorú byt nadobudol žalovaný v 1. rade teda zohľadňovala i túto skutočnosť. Taktiež sa nezohľadnilo, že dlžníci nevrátili žalovanému v 2. rade ani časť poskytnutej pôžičky. Ak si veriteľ na základe riadne uzavretej zmluvy uplatnil výkon zabezpečovacieho prevodu práva, nepostupoval vôbec v rozpore s dobrými mravmi. Pokiaľ ide o ďalší dôvod neplatnosti, a to neurčitosť zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom práva, je potrebné uviesť, že z vety prvej čl. 6 tohto právneho úkonu jednoznačne vyplýva, že za takéto porušenie povinnosti sa považuje porušenie povinnosti dlžníka uhradiť v dohodnutej lehote plnú hodnotu istiny.“.

Krajský súd rozsudkom č. k. 7 Co 3/2015-348 z 30. marca 2015 rozsudok okresného súdu potvrdil vo výroku vo veci samej. Vo výroku o trovách konania medzi žalovaným v 1. rade a žalobkyňami ho zrušil a v tomto rozsahu vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Odvolanie proti výroku o trovách konania medzi žalovaným v 2. rade a žalobkyňami odmietol.

V otázke merita prejednávanej veci krajský súd konštatoval, že okresný súd „v dostatočnom rozsahu zistil skutkový stav a zo zistených skutočností bol vyvodený správny právny záver. Keďže ani v priebehu odvolacieho konania sa na týchto skutkových a právnych zisteniach nič nezmenilo, dovolací súd si osvojil náležité a presvedčivé odôvodnenie rozhodnutia súdom prvého stupňa, na ktoré v plnom rozsahu odkazuje.“. Navyše, krajský súd zdôraznil právnu podstatu zabezpečovacieho prevodu práva i skutočnosť, že jeho právna úprava účinná do 31. decembra 2007 pre zmluvu o zabezpečovacom prevode práva neustanovovala „žiadne zvláštne obsahové náležitosti. Avšak i takáto zmluva musela vyhovovať všeobecným požiadavkám, najmä musela byť dostatočne určitá.“. Podľa názoru krajského súdu „v zmluve o zabezpečení záväzku prevodom práva zo dňa 20. 06. 2007 absentujú podstatné náležitosti viažuce sa k predmetu tohto právneho úkonu z hľadiska určenia spôsobu, ktorým by sa mala naplniť uhradzovacia funkcia zabezpečovacieho prevodu práva, resp. akým spôsobom sa má vykonať speňazenie práva prevedeného zabezpečovacím prevodom a v akom rozsahu majú dlžníci právo na vyplatenie rozdielu. Okrem toho v tomto právnom úkone chýba ďalšia podstatná náležitosť, ktorou je ocenenie nehnuteľností tvoriacich predmet zabezpečovacieho prevodu práva.“.

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ namieta nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu, pretože rovnako ako okresný súd „sa napriek vykonanému dokazovaniu vôbec nevysporiadali s námietkami Sťažovateľa, že... na podaní žaloby nebol daný naliehavý právny záujem“ (sťažovateľ tvrdí, že právny zástupca žalujúcej strany v záverečnom prednese kvalifikoval rozdiel v hodnotách bytu a hlavného záväzku ako bezdôvodné obohatenie na strane žalovaného v 2. rade, čo by malo viesť k uplatneniu priority žaloby na plnenie pred žalobou určovacou). Nepreskúmateľnosť je podľa sťažovateľa daná aj tým, že zmluva o pôžičke v skutočnosti nie je v rozpore s dobrými

mravmi (tu sťažovateľ odkazuje na zmluvnú autonómiu v súkromnoprávných vzťahoch), ako aj nesprávnym záverom o absolútnej neplatnosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva (okresný súd *„nezobral do úvahy vôbec skutočnosť, že nikto by nekúpil byt za cenu uvedenú v prehlásení realitnej kancelárie, pokiaľ by vedel, že v predmetnom byte bývajú osoby, ktoré sa z neho nebudú chcieť dobrovoľne vystáhnovať“*), a ak *„by sa aj preukázalo tvrdenie žalobkýň, že žalovaný 2/ pri výkone zabezpečovacieho prevodu práva nepostupoval s riadnou starostlivosťou a predal byt za cenu nižšiu ako bola trhová cena, nešlo by o neplatnosť samotnej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, ale nanajvýš o protiprávne konanie v súvislosti s predajom bytu, zakladajúce nárok žalobkýň na náhradu škody...“*). Napokon sťažovateľ tvrdí nepreskúmateľnosť napadnutého rozsudku aj v dôsledku právneho záveru o neplatnosti zabezpečovacej zmluvy pre jej neurčitosť (podľa sťažovateľa tu súdy nedostatočne zohľadnili požiadavku takého výkladu prejavu vôle obsiahnutého v čl. VI zmluvy, ktorý bude odrážať preferenciu platnosti právneho úkonu pred jeho neplatnosťou).

Podľa sťažovateľa predstavuje právny názor krajského súdu o chýbajúcom ocenení prevádzaného práva ako podstatnej náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva a o chýbajúcom určení spôsobu, ktorým sa má naplniť uhradzovacia funkcia zabezpečenia, *„takú interpretáciu kogentných noriem, ktorá je v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti a teda má za následok arbitrárnosť súdneho rozhodnutia“*. Sťažovateľ akcentuje, že z relevantných ustanovení zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení účinnom do 31. decembra 2007 (ďalej len „Občiansky zákonník“) požiadavky na takéto podstatné náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode práva vôbec nevyplývali. Preto *„bolo legitímnym očakávaním účastníkov zmluvy, ako aj tretích osôb (Sťažovateľa), že pokiaľ predmetná zmluva bude obsahovať... všeobecné náležitosti právneho úkonu, bude právne perfektná a teda platná“*. V tejto súvislosti sťažovateľ poukazuje na zmenu v právnej regulácii zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, ku ktorej došlo s účinnosťou od 1. januára 2008, a tvrdí, že *„zákonodarca neskoršou úpravou špecifikoval a rozšíril výpočet podstatných náležitostí zmluvy“*, čo dokazuje, *„že právna úprava účinná do 31.12.2007 pre uvedený zmluvný typ tieto osobitné náležitosti skutočne neupravovala...“*

Úlohou súdnych orgánov nie je nahrádzať zákonodarný orgán, pokiaľ majú za to, že daná právna úprava je nedokonalá.“

Ďalej sťažovateľ kritizuje aj „*viaceré závery prvostupňového súdu, ktoré si osvojil aj odvolací súd*“ a ktoré „*sa vzťahujú k takým subjektívnym kategóriám ako je úmysel, resp. vedomosť účastníkov zmlúv, nemajú však žiadnu oporu vo vykonanom dokazovaní*“ (sťažovateľ uvádza napríklad záver okresného súdu, podľa ktorého „*žalovaný 2/ musel mať vedomosť o tom, že dlžníci nebudú schopní riadne a včas vrátiť požičanú sumu*“, alebo „*je zrejmé, že žalovaný v 2/ rade ani nemal záujem na vrátení pôžičky, úmyslom bolo titulom zmluvy o zabezpečovacom prevode práva získať vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti*“). Podľa sťažovateľa o týchto „*kategóriách, ktoré majú vyslovene subjektívny charakter, by sa súd mohol dozvedieť predovšetkým z vykonaného výsluchu účastníkov cit. právnych úkonov, t. j. žalovaného 2/ a žalobkyne 1/, ktorí boli účastníkmi právneho vzťahu z titulu pôžičky a zmluvy o zabezpečovacom prevode práva, čo však prvostupňový súd odmietol vykonať*“.

Napokon sťažovateľ poukazujúc na obsahové zameranie jednotlivých ustanovení spornej zmluvy o zabezpečovacom prevode práva dôvodí, že absencia podrobnej úpravy, „*akými spôsobmi sa vzájomne vysporiadajú veriteľ s dlžníkom napr. v prípade, keď sa nehnuteľnosť predá za cenu vyššiu, ako je jej hodnota, nezakladá... jej neplatnosť. Uvedenú situáciu mohli zmluvné strany riešiť s poukazom na ust. § 853 ods. 1 OZ analogickou aplikáciou tých ustanovení občianskeho zákonníka, ktoré upravujú výkon záložného práva, ktoré je ako právny inštitút svojím obsahom a účelom najbližšie zabezpečovaciemu prevodu práva.*“. Preto podľa sťažovateľa „*nedokonalosť právnej úpravy zabezpečovacieho prevodu práva platnej do 31.12.2007 bolo možné eliminovať vhodnou interpretáciou právnych noriem zo strany súdu, najmä analogickou aplikáciou ustanovení upravujúcich záložné právo a jeho výkon, a to bez toho, aby musel súd nevyhnutne konštatovať neplatnosť právneho úkonu pre jeho neurčitost*“.

V závere sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom vo veci samej takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa

na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn: 7Co/3/2015-348 z dňa 30.03.2015 porušené boli.

2. Základné právo sťažovateľa

vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, Rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn: 7Co/3/2015-348 z dňa 30.03.2015 porušené boli.

3. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn: 7Co/3/2015-348 z dňa 30.03.2015 sa zrušuje a vec sa mu vracia na ďalšie konanie.

4. Porušovateľ základného práva je povinný zaplatiť sťažovateľovi náhradu trov konania a náhradu trov právneho zastupovania na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Stanislava Feketeho, advokáta, Nám. sv. Egídia 29/69, 058 01 Poprad v sume 355,71 Eur do troch dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011).

K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru)

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha

interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05).

V nadväznosti na to nie je ústavný súd zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Sťažovateľ prednáša vo svojej sťažnosti viacero čiastkových námietok. Ich obsahová podstata naznačuje spoločného menovateľa, ktorým je nesúhlas so záverom oboch v sťažovateľovej veci konajúcich všeobecných súdov o absolútnej neplatnosti spornej zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva. Sťažovateľ akcentuje narušenie zmluvnej voľnosti, príliš extenzívny výklad § 553 Občianskeho zákonníka, no i nedostatočnú oporu niektorých záverov súdov vo vykonanom dokazovaní.

Ústavný súd na úvod poukazuje na to, že kauza, s ktorou pred neho sťažovateľ prichádza, pramení z rozhodovania okresného súdu i krajského súdu o spore súkromnoprávnej povahy. Rozsúdenie veci si vyžadovalo výklad niektorých ustanovení Občianskeho zákonníka a ich následné uplatnenie na ustálený skutkový stav. Všeobecné súdy sa museli zaoberať presnou formuláciou ustanovení zmlúv uzavretých medzi sporovými stranami v minulosti. V spore išlo o interpretáciu § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka, ktorých aplikačný záber je široký (neurčitosť právneho úkonu, rozpor s dobrými mravmi a pod.). Rovnako sa oba všeobecné súdy museli vysporiadať s právnou úpravou zabezpečovacieho prevodu práva účinnou do 31. decembra 2007, ktorá bola zhmotnená

v dvoch krátkych vetách v § 553 Občianskeho zákonníka, kvôli čomu interpretačný a aplikačný prístup k nej poskytoval súdom dostatok priestoru pre zohľadnenie individuálnych skutkových okolností.

Opísané črty individualizujúce sťažovateľovu „vec“ podľa názoru ústavného súdu dokazujú, že tak okresný súd, ako aj krajský súd disponovali pri rozhodnutí o určovacej žalobe žalobcov širokým priestorom na to, aby výsledok ich rozhodovania napĺňal požiadavky spravodlivosti a konformity so základnými právami účastníkov konania. Konštatovaná šírka aplikačného priestoru je plne odôvodnená rozmanitosťou skutkových situácií, ktoré môžu v každodennom živote nastať, no všeobecný súd je povinný spory z nich rozsúdiť vždy spravodlivo.

Ak sťažovateľ tvrdí, že na podaní žaloby nebol na žalujúcej strane daný naliehavý právny záujem, potom ústavný súd uvádza, že sťažovateľ nepreukázal, že by túto námietku bol uviedol vo svojom odvolaní proti prvostupňovému rozsudku okresného súdu. Svoje odvolanie totiž ústavnému súdu nedoručil ani mu nenavrhol oboznámiť sa s ním. Preto ústavný súd musel vychádzať z rekapitulácie odvolania obsiahnutej v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, z ktorej nevyplýva, že by sťažovateľ v odvolaní nedostatok naliehavého právneho záujmu bol namietal.

Pokiaľ ide o záver oboch súdov o absolútnej neplatnosti zmluvy o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva, ústavný súd zistil, že okresný súd i krajský súd poukazovali na konkrétne zmluvné ustanovenie (čl. VI), pričom ho vyhodnotili ako nedostatočne určité. Z odôvodnenia rozsudku okresného súdu vyplýva, že v tomto ustanovení sa zmluvné strany dohodli, že *„v prípade, ak dlžník poruší svoje zmluvné povinnosti vyplývajúce zo zmluvy o pôžičke (najmä povinnosť uhradiť v dohodnutej lehote plnú hodnotu istiny) stáva sa veriteľ definitívne vlastníkom nehnuteľnosti opísanej v čl. II tejto zmluvy“*. Ústavný súd vychádza z predpokladu hodnovernosti okresným súdom citovanej rekapitulácie predmetného zmluvného dojednania, pretože sťažovateľ nepripojil k sťažnosti fotokópiu zmluvy, ktorá by preukazovala opak. Pri poznaní faktu, že za kvalitu prejavu vôle obsiahnutého v zmluve zodpovedajú výlučne zmluvné strany, ktoré zmluvu

vlastnoručne podpíšu, a tým potvrdia prejav ich vôle, nepovažuje ústavný súd za arbitrárne, resp. nespravodlivé, ak okresný súd i krajský súd použitú demonštratívnu formuláciu („najmä“) v spojení s ostatnými skutkovými okolnosťami prípadu vyhodnotili v neprospech určitosti, a tým aj platnosti posudzovanej zmluvy. Práve takáto formulácia podstatného zmluvného dojednaní dokresľuje obraz konania žalovaného v 2. rade, ktorý požičal vlastníkom nehnuteľnosti relatívne vysokú sumu s krátkou lehotou splatnosti a v ten istý deň s nimi uzavrel zabezpečovaciu zmluvu, ktorej predmetom je vlastnícke právo k nehnuteľnosti podstatne prevyšujúcej jej hodnotou požičaná sumu.

Ani interpretácia § 553 a jeho uplatnenie na spornú zmluvu o zabezpečení záväzku prevodom vlastníckeho práva nevykazujú podľa názoru ústavného súdu známky ústavnej nekonformnosti. Sťažovateľ vychádza zo svojského vysvetlenia zmeny právnej úpravy zabezpečenia záväzku prevodom práva účinnnej od 1. januára 2008, keď tvrdí, že zavedenie podrobnejšej úpravy dokazuje, *„že právna úprava účinná do 31.12.2007 pre uvedený zmluvný typ tieto osobitné náležitosti skutočne neupravovala...“*.

Dôvodová správa k zákonu č. 568/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý svojím čl. II novelizoval aj § 553 Občianskeho zákonníka, jednoznačne za cieľ novelizácie označila *„stanoviť jasné pravidla pri dojednávaní a výkone kontroverzného zabezpečovacieho prevodu práva“*, pričom v osobitnej časti zrozumiteľne uvádza, že *„zabezpečovací prevod vlastníckeho a iného práva v jeho strohej a veľmi stručnej podobe sa v aplikačnej praxi ukázal ako protikladný inštitút, ktorý na jednej strane síce výrazne posilňuje právne postavenie veriteľa, ale na druhej strane je značne zneužitelný pri disproporcii práv a povinností medzi veriteľom a dlžníkom. Jeho stručná normatívna úprava umožňovala výkon práva veriteľa takým spôsobom, že dlžník už v zárodku omeškania bez možnosti reštitúcie prichádzal o majetkové hodnoty niekedy neporovnateľne so samotnou výškou pohľadávky. Najvýraznejšie sa to prejavovalo v prípadoch, ak predmetom zabezpečovacieho prevodu boli nehnuteľnosti*

predstavujúce obydlie dlžníka.“. Ďalej dôvodová správa vysvetľuje, že sa „presne... definujú jednotlivé náležitosti zmluvy o zabezpečovacom prevode...“.

Podľa názoru ústavného súdu odôvodnenie podstatnej zmeny § 553 Občianskeho zákonníka nenasvedčuje snahe zákonodarcu zmeniť koncept predmetného zabezpečovacieho právneho inštitútu, ale ho upraviť detailnejšie a presnejšie. Preto ak v právnom stave do 31. decembra 2007 súdna judikatúra dotvárala regulačné kontúry zabezpečovacieho prevodu práva, nemožno tomuto prístupu nič vytknúť, ak bol v individuálnych veciach vedený snahou o nastolenie spravodlivého usporiadania vzťahov medzi sporovými stranami. Tomu zodpovedá i právny názor krajského súdu vyjadrený v odôvodnení napadnutého rozsudku, podľa ktorého *„pre zmluvu o zabezpečovacom prevode práva Občiansky zákonník účinný do 31. 12. 2007 v ust. § 553 neustanovoval žiadne zvláštne obsahové náležitosti. Avšak i takáto zmluva musela vyhovovať všeobecným požiadavkám, najmä musela byť dostatočne určitá.“*. Krajský súd potom odkázal na § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka. Možno teda uzavrieť, že okresný súd i krajský súd v prejednávacom prípade dotvárali nedostatočnú právnu úpravu využijúc na to širokú formuláciu dôvodov neplatnosti podľa § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka. Neprijali teda právny záver bez náležitého zákonného podkladu, iba všeobecne formulované právne normy využili na účel takého usporiadania vzťahov medzi stranami sporu, ktoré považovali za spravodlivé. Takýto prístup ústavný súd nemá dôvod kritizovať, pretože tu niet signálov svojvôle.

Fakt, že krajský súd považoval nedostatok ocenenia predmetu zabezpečenia a nedostatok spôsobu, akým sa má speňaženie predmetu zabezpečenia vykonať, za nedostatky spôsobujúce neplatnosť spornej zmluvy, nemožno podľa názoru ústavného súdu považovať za nedovolenú snahu *„nahrádzať zákonodarný orgán“*, ako to tvrdí sťažovateľ. Aj v tomto prípade ide o snahu nastoliť spravodlivosť v sporom poznačenom vzťahu, a to v medziach ustanovení Občianskeho zákonníka o všeobecných náležitostiach právnych úkonov. Novelizácia § 553 a zavedenie ďalších naň nadväzujúcich ustanovení s účinnosťou od 1. januára 2008 teda nedokazujú, že interpretácia a uplatnenie § 553 okresným súdom a krajským súdom bola svojvoľným nahrádzaním vôle zákonodarného orgánu, ale dokazujú,

že šlo o dotvorenie nedostatočnej právnej úpravy v konkrétnom prípade na podklade iných aplikovateľných právnych noriem (§ 37 a § 39 Občianskeho zákonníka), a to v záujme nastolenia spravodlivej rovnováhy v spornom hmotnoprávnom vzťahu.

Do právnych záverov, ktorých pozadie je rekapitulované v predchádzajúcich odsekoch, ústavný súd nemôže s ohľadom na svoje ústavne predpísané vyčlenenie zo sústavy všeobecných súdov zasahovať. Inak by sa štylizoval do pozície ďalšej opravnej inštancie všeobecného súdnictva, čo mu s ohľadom na systematiku siedmej hlavy ústavy neprislúcha.

Pokiaľ ide o sťažovateľovu námietku o skutkových záveroch oboch v jeho veci konajúcich všeobecných súdov, ktoré nemajú oporu vo vykonanom dokazovaní, hodno upozorniť, že okresný súd vysvetlil dôvod nevykonania sťažovateľom navrhovaných dôkazov, keď zdôraznil, že *„pre posúdenie platnosti právneho úkonu v rámci prejudiciálnej otázky bol podstatný obsah právneho úkonu zistený z predložených listinných dôkazov“*. Ústavný súd nehodnotí tento postoj k dôkazným návrhom sťažovateľa ako svojvoľný, pretože už rekapitulované všeobecnými súdmi dokazovaním ustálené skutkové okolnosti prípadu (uzavretie oboch zmlúv v jeden deň, krátka lehota splatnosti poskytnutej pôžičky, nepomer medzi sumou pôžičky a hodnotou nehnuteľnosti) umožňujú logický záver o rozpore zmluvy o zabezpečení záväzku s dobrými mravmi. Navyše, ak absolútnu neplatnosť tejto zmluvy mala podľa názoru okresného súdu (a potom i krajského súdu) spôsobiť i jej neurčitosť, potom dokazovanie výsluchom žalobcov na účel objasnenia toho, *„prečo boli dohodnuté práve také podmienky poskytnutia pôžičky, či a aké varianty zabezpečenia záväzku sa zvažovali, prečo dlžníci nevrátili veriteľovi ani časť poskytnutej pôžičky, ako prebiehali rokovania medzi dlžníkmi a veriteľom po lehote splatnosti pohľadávky a pod.“*, nebolo spôsobilé vrhnúť iný hodnotiaci pohľad na problém neurčitosti čl. VI spornej zabezpečovacej zmluvy a na absenciu jej ďalších krajským súdom identifikovaných obsahových náležitostí. Preto ani postup okresného súdu, ktorý nevykonal všetky sťažovateľom navrhnuté dôkazy, resp. postoj krajského súdu, ktorý túto skutočnosť neposúdil ako dôvod na vyhovie sťažovateľovmu odvolaniu, nemožno podľa názoru

ústavného súdu považovať za signál arbitrárnosti a ústavne významnej vady sťažnosťou napadnutého odvolacieho rozsudku krajského súdu.

Ústavný súd tak po preskúmaní sťažnosti i jej príloh dospel k záveru, že sťažovateľove námietky voči odvolaciemu rozsudku krajského súdu nie sú dôvodné. Skutkové ani právne závery krajského súdu nemožno za žiadnych okolností vyhodnotiť ako také excesívne a postrádajúce základ v pravidlách formálnej logiky, že by do nich mohol ústavný súd ako súdny orgán ústavne oddelený od sústavy všeobecných súdov vstúpiť a korigovať ich.

Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania vrátane ich dôvodov a námietok.

Keďže ústavný súd nezistil možnosť porušenia sťažovateľom označených práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, odmietol jeho sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru) ako zjavne neopodstatnenú podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu základného práva vlastníť majetok (čl. 20 ods. 1 ústavy) a práva na pokojné užívanie majetku (čl. 1 dodatkového protokolu)

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok...

Podľa čl. 1 dodatkového protokolu každá fyzická alebo právnická osoba má právo pokojne užívať svoj majetok...

Základné právo vlastníť majetok, ako aj právo na pokojné užívanie majetku je možné považovať za práva hmotnej povahy.

Ústavný súd poznamenáva, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprocené princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08). Keďže ústavný súd sťažnosť v časti namietajúcej porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie základného práva podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva zaručeného čl. 1 dodatkového protokolu, je nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotnoprávneho charakteru a ústavnoprocenými princípmi z perspektívy ich možného porušenia.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého rozsudku krajského súdu či návrhom na priznanie náhrady trov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2017